

סילבוס לקורס: טקסי לידה וטקסי מוות בימי הביניים
Childbirth and Death Ceremonies in the Middle Ages
סמינר מ"א

שם המרצה: ד"ר נעמה כהן-הנגבי

קורס מס': 0621653401 שנת לימודים: תשע"ז סמסטר: ב היקף שעות: 4 לתואר: שני

השיעורים יתקיימו ביום ג' 8:00 – 12:00
שעת קבלה: גילמן 375, ביום ב' ב 10:00 או לפי תאום מראש.
טלפון:
דוא"ל: naamaco@post.tau.ac.il

דרישות קדם ודרישות נוספות: קורס מבוא בהיסטוריה של ימי הביניים (שיעור מבוא או שו"ת)

חומר קריאה:

ויקטור טרנר, התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה, תרגום נועם רחמילביץ' (תל אביב: רסלינג, 2004), 19 – 50.

תיאור הקורס

מבט אנתרופולוגי-היסטורי על טקסים ותפקידיהם החברתיים והרוחניים בתרבות ימי הביניים המאוחרים במערב אירופה. נעסוק במיוחד בטקסים סביב לידה – טבילה, מתן שם, כניסה ראשונה לכנסייה, וסביב מוות- משיחה אחרונה וקבורה. תוך הכרות עם ליטורגיקה וחוק קאנוני נעמוד על מאפייני הטקסים ועל הקשרים וההבדלים בין טקסים, חגיגות ופולחן. נקדיש מקום לתיאור הטקס והבנת תפקידיו החברתיים והתרבותיים ונבחן התפתחות של טקסים אחדים בהקשרים ימי ביניים שונים. עוד נדון בקשר בין אוטוריטה וממסד ובין הפעילות הטקסית, והמופע של הטקס. לבסוף נתייחס גם לטקסים בהקשר של מצוקה ולמקרים של כשל במהלך הטקס. עם זאת, בעוד הטקס יהיה במוקד הקורס, הוא ישמש בראש ובראשונה כחרך לתופעות תרבותיות, דתיות וחברתיות בימי הביניים.

דרישות הקורס

נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה, הגשת 8 דוחות קריאה על חומר הקריאה (אחד מתוכם יתייחס לסרט), הגשת עבודת פרט\סמינר ועמידה בתוכנית העבודה על חלקיה השונים.

סיכומי קריאה: על כל תלמיד\ה להגיש במהלך הקורס שבעה סיכומי קריאה. הסיכומים ישלחו אלי בדוא"ל עד בוקר השיעור. סיכומים אלו צריכים להיות קצרים ולגעת בנקודות העיקריות בחומר הקריאה שקראתם ולהעלות שאלות לדיון. סיכום נוסף יוגש לאחר צפייה בסרט ותוך התייחסות לקריאה נוספת ממהלך הקורס. לא ינתנו ציונים על הסיכומים.

פירוט הציון:

השתתפות פעילה 40%
הגשת סיכומי קריאה 10%
עבודת סיכום קורס: 50%

תכנית השיעורים :

מס' השיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1	14.3	טקס, חברה, תרבות	ויקטור טרנר, <u>התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה</u> , תרגום נועם רחמילביץ' (תל אביב: רסלינג, 2004), 19 – 50.	
2	21.3	טקס כמקור היסטורי – בעיות ואתגרים	כמפורט בביבליוגרפיה	
3	28.3	לידה	כמפורט בביבליוגרפיה	
4	4.4	טבילה וטבילת חירום:	כמפורט בביבליוגרפיה	
5	5.4	ביקור בספריה לקראת עבודות	הדרכה משותפת	
6	25.4	הטהרות לאחר לידה	כמפורט בביבליוגרפיה	
7	9.5	חגיגות הולדת ישו והטהרות מרים	כמפורט בביבליוגרפיה	
8	16.5	משיחה אחרונה	כמפורט בביבליוגרפיה	
9	23.5	מיני רפרט: הצגת נושאי העבודות	דגש- שאלות מתודולוגיות	
10	6.6	לוויות	כמפורט בביבליוגרפיה	
11	13.6	לוויות בעיתות משבר	כמפורט בביבליוגרפיה	
12	20.6	הפסיון	צפיה בסרט ישו ממונטריאול	
13	27.6	הצגת רפרטים בכיתה		

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה. ביבליוגרפיה

14.3 טקס, חברה, תרבות:
ויקטור טרנר, התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה, תרגום נועם רחמילביץ' (תל אביב: רסלינג, 2004), 19 – 50.

21.3 טקס כמקור היסטורי – בעיות ואתגרים:

Catherine Bell, *Ritual Theory, Ritual Practice* (Oxford: Oxford University Press, 1992), 69-93.

Philippe Buc, "Ritual and Interpretation: The Early Medieval Case," *Early Medieval Europe* 9:2 (2000): 183-210.

Katherine L. French, *The Good Women of the Parish: Gender and Religion After the Black Death* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2008), 50-84.

28.3 לידה:

מקור: אלישבע באומגרטן, "כך אומרות המילדות החכמות: מיילדות ומיילדות באשכנז במאה הי"ג," ציון סה, א (תש"ס): 45-75. קראו את המקור בעמ' 67-74.

<http://blog.wellcomelibrary.org/2015/10/wellcome-ms-632-heavenly-protection-during-childbirth-in-late-medieval-england>

Peter Murray Jones and Lea T. Olsan, "Performative Ritual for Conception and Childbirth in England, 900-1500," *Bulletin of the History of Medicine* 89 (2015): 406-433.

Ronald Surtz, "A Spanish Midwife's Uses of the Word: The Inquisitorial Trial (1485/86) of Joana Torrelas," *Mediaevistik*, 19 (2006): 153-168.

William D. Paden and Frances Freeman Paden, "Swollen Woman, Shifting Canon: A Midwife's Charm and the Birth of Secular Romance Lyric," *PMLA* 125: 2 (2010): 306-321.

Marianne Elsackers, "In Pain You Shall Bear Children (Gen. 3:16): Medieval Prayers for Safe Delivery," in *Women and Miracle Stories: A Multidisciplinary Exploration*, ed. Anne Marie Korte (Leiden: Brill, 2001), 179-207.

4.4 טבילה וטבילת חירום:

מקורות -צווים כנסייתיים וסיפורי ניסים

John Bossy, "Blood and Baptism: Kinship, Community and Christianity in Western Europe from the Fourteenth to the Seventeenth Centuries", *Sanctity and Secularity: The Church and the World*, ed. Derek Baker, (Studies in Church History, 10), (Oxford, 1973), 129-13

William S. Deller, "The First Rite of Passage: Baptism in Medieval Memory," *Journal of Family History* 36:1 (2011): 3-14.

Richard Helmholz, "Baptism in the Medieval Canon Law," *Journal of the Max Planck Institute for European Legal History* 21 (2013): 118-127.

Owen M. Phelan, *The Formation of Christian Europe: The Carolingians, Baptism, and the Imperium Christianum*, (Oxford: Oxford University Press, 2014), 48-93.

Kathryn Ann Taglia, "Delivering a Christian Identity: Midwives in Northern French Synodal Legislation, c. 1200-1500," in *Religion and Medicine in the Middle Ages*, eds., Peter Biller and Joseph Ziegler (York: Boydell & Brewer, 2001), 77-90.

קריאה נוספת:

Horowitz, Elliott, "The Eve of the Circumcision: A Chapter in the History of Jewish Nightlife," *Journal of Social History*, 23:1 (1989): 45-69.

Marín Padilla, Encarnación. "Relación judeoconversa durante la segunda mitad del siglo XV en Aragón: nacimientos, hadas, circuncisiones," *Sefarad* 41,1 (1981): 273-300 and 42,3 (1982): 59-77.

5.4 עבודה לקראת עבודות - משותפת – הגדרת נושא חיפוש מאמרים

25.4 הטהרות לאחר לידה:

Paula M. Reider, *On the Purification of Women: Churching in Northern France, 110-1500* (Basingstoke: Macmillan, 2006), 81-103.

Gail Mc Murray Gibson, "Blessing from Sun and Moon: Churching as Women's Theater" in Barbara A. Hanawalt and David Wallace (eds.), *Bodies and Disciplines: Intersections of Literature and History in Fifteenth Century England* (St. Paul, 2000), 139-54.

9.5 חגיגות הולדת ישו והטהרות מרים:
קריאה במחזה לידתו של ישו מיורק

Maria Butcher, "A Homily for the Nativity of the Virgin Mary," *Bulletin of the John Rylands University Library of Manchester* 79:3 (1997), 93-118.

16.5 משיחה אחרונה:
אסופת מקורות העוסקת בסקרמנט

Caroline Walker Bynum, *Resurrection of the Body in Western Christianity, 200-1336* (New York: Columbia University Press, 1995), 200-225.

Ralph Houlbrooke, *Death, Religion, and the Family in England, 1480-1750* (Oxford: Oxford University Press, 2000), ch. 6.

David Lepine, "'High Solemn Ceremonies': The Funerary Practice of the Late Medieval English Higher Clergy," *Journal of Ecclesiastical History* 61:1 (2010): 18-39.

Paul F. Palmer, S.J., "The Purpose of Anointing the Sick: A Reappraisal," *Theological Studies* 19:3 (1958): 309-344.

23.5 מיני פרט: הצגת נושאי העבודות ושאלות מתודולוגיות מרכזיות
6.6 לוויה:

Fredrick S. Paxton and Isabelle Cochelin, *The Death Ritual at Cluny in the Central Middle Ages= Le rituel de la mort à Cluny au Moyen Age central* (Tournhout: Brepols, 2013).

Sharon T. Strocchia, *Death and Ritual in Renaissance Florence* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1992), 149-177.

Carol Lansing, *Passion and Order: Restraint of Grief in the Medieval Italian Communes* (Ithaca, Cornell University Press, 2008), 48-98.

13.6 לוויות בזמן משבר:

[/http://www.medievalists.net/2016/12/mass-burial-black-death-victims-discovered-england](http://www.medievalists.net/2016/12/mass-burial-black-death-victims-discovered-england)
<https://www.bl.uk/the-middle-ages/articles/death-and-the-afterlife-how-dying-affected-the-living>

Samuel K. Cohn Jr., "The Place of the Dead in Flanders and Tuscany: Towards a Comparative History of the Black Death," in *The Place of the Dead: Death and Remembrance in Late Medieval and Early Modern Europe*, eds. Bruce Gordon and Peter Marshall (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), 17-43.

20.6 הפסיון: צפיה משותפת בסרט ישו ממונטריאל
קריאת הכנה:

Carolyn Muessig, "Performance of the Passion: The Enactment of Devotion in the Later Middle Ages," in *Visualizing Medieval Performance: Perspectives, Histories, Contexts*, ed. Elina Gertsman (Aldershot: Ashgate, 2008), 129-142.

לאחר הסרט יש להכין דו"ח צפיה ודיון המתייחס לסרט ולתובנות מתוך הקריאה לאורך הקורס.
27.6

הצגת פרטים בכיתה